

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Lakikokonaisuutta on selkeytetty ja saatettu ajan tasalle. Molempien lakien rakenteen uudistamisessa on onnistuttu. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädösten kokoaminen rakennerahastojen kanssa samaan lainsäädäntöön on kannatettava ratkaisu ja selkeyttää osaltaan aluekehittämisen kokonaisuutta.

Maakunnan liitto näkee tärkeänä, että aluekehityksen prosessit ovat selkeät, vaikuttavat ja läpinäkyvät sekä vahvistavat aluekehittämisjärjestelmän aluelähtöisyyttä. Lakiluonnoksia tulee tältä osin vielä työstää.

Maakunnan liitolla on itsenäinen rooli aluekehitysviranomaisena, mikä tulee käydä ilmi nykyisin mukaisesti toimeenpanolain tarkoituksessa, alueiden kehittämisen vastuiden määrittelyssä kuin maakunnan liiton tehtävissäkin.

Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotettu valtion ja maakuntien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen aluekehittämiskeskustelu-menettelyn kautta on tervetullut uudistus. Aluekehittämiskeskustelujen tavoitteellisuutta tulisi laissa edelleen lisätä ja keskusteluihin liittyvää systemaattista prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan liitto kiinnittää erityistä huomioita lainsäädäntöesityksessä maakuntaliittojen ja maakunnan yhteistyöryhmien lakisääteisten vastuiden heikentämiseen EU:n alue- ja

rakennepolitiikassa. Esitys heikentää maakunnan liittojen roolia aluekehitysviranomaisena sekä maakunnan yhteistyöryhmien roolia EU:n alue- ja rakennepolitiikan kumppanuuselimenä. Esitys voi johtaa aluelähtöisyyden heikkenemiseen.

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma on lakiluonnoksen mukaan poistumassa laista. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaprosessi on koettu keskeiseksi maakunnan aluekehittämisen sidosryhmiä sitouttavaksi ja kokoavaksi prosessiksi. Toimeenpanosuunnitelman keskeinen osa on EU:n alue- ja rakennepolitiikan varojen ja vastaavan kansallisen rahoituksen käytön alueellinen suunnittelu ja myöntövaltuuksien kohdentaminen välittävälle viranomaisille, eli ELY-keskuksille ja maakuntaliitolle, maakunnan kehittämisen tarpeiden mukaisesti. Toimeenpanolakiin tulee sisältyä kirjaus siitä, että maakunnan liitot vastaavat nykyiseen tapaan alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisten rahoitussuunnitelmien valmistelusta. Asetustasoinen säätely ei riitä turvaamaan maakuntaliiton asemaa. Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kumppanuuselimenä maakunnan yhteistyöryhmän tulee hyväksyä rahoitussuunnitelmat.

Nykyisessä laissa säädetään maakuntien liittojen vastuusta alueellisten suunnitelmien valmistelussa osana rakennerahasto-ohjelmien valmistelua. Vaikka alueellisia suunnitelmia ei sellaisenaan valmistella, maakunnan liitoilla on vastuu koordinoida Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien valmistelua omalla alueellaan. Tämä tulee kirjata toimeenpanolakiin.

Lainsäädännön tulee mahdollistaa lisäksi se, että äkillisissä häiriö- ja rakennemuutostilanteissa myös maakuntaliitot voivat toimia tilannetta korjaavien toimenpiteiden rahoittajana kansallisilla määrärahoilla.

Yksilöidymät kommentit ja muutosesitykset jäljempänä pykälittäin.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

Maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena on keskeinen toimija, joka tulee mainita, kun nykyisen lain 1§:n muotoilua ”eri toimijoista” lakiluonnoksessa avataan.

1§ 2 mom tulee kirjata ”Alueiden kehittäminen on valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa, laaja-alaista ja monitasoista ...”

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

Pääosin tavoitteet ovat selkeät ja aikaa kestävät.

Alueiden älykkään erikoistumisen strategia ja innovaatioihin perustuva kasvu on varsin ohuesti esillä, vaikka se on keskeinen näkökulma sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikassa että kansallisessa aluekehittämisessä.

Muutosesitykset:

2§ 2 mom 1. kohtaa tulisi täydentää ”1) vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävää....”

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

5§ Määritelmät on lakiluonnoksessa suppeampi kuin nykyisessä laissa. Erityisesti lakiluonnoksessa on poistettu aluenäkökulmaan liittyviä määritelmiä, kuten alue ja välittävä toimielin.

5§ määritelmiin esitetään seuraavat lisäykset:

alueella maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita sekä valtakunnallisessa toiminnassa koko Suomen aluetta p.l. Ahvenanmaan maakunta;

maakuntien omaehtoisella kehittämisellä kehittämistyötä, joka perustuu maakunnan omiin tarpeisiin;

välittävällä toimielimellä viranomaista, joka hoitaa hallintoviranomaisen puolesta sen tehtäviä;

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**

Lakiluonnoksen 6§ korostaa valtion ja työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysvastuuta ja hämärtää alueellista vastuuta nykyiseen säädökseen verrattuna. Lakiluonnoksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain 5§:ä. Valtion ja kunnan roolien täsmällisempi kirjaaminen ei saa johtaa maakunnan liiton roolin hämärtämiseen.

Maakuntaohjelma on tärkein aluekehittämisen strateginen suunnitelma maakuntatasolla. Siksi sen roolia tulisi korostaa. Maakunnissa vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat sisältävät maakunnan yhteiset pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset, joten lakiluonnosta esitetään muutettavaksi tältä osin.

Muutosesitykset:

6§:ään tulee lisätä nykyistä lakia vastaava uusi 3 mom: ”Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämismääräyksinä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.”.

Vastaavasti lakiluonnoksen 6§:än uutena esitetty 3 mom tulee muuttaa muotoon: ”Kunnat vastaavat alueiden kehittämisestä omalla alueellaan. (Kunnat hoitavat tehtävää yhteistoiminnassa kuntayhtymänä (maakunnan liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.)”

7§ 2 mom tulee tarkentaa muotoon: ”Maakuntien liitot edistävät alueensa kehittämistä laatimalla maakuntaohjelman, johon sisältyvät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset (maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategian ja siihen perustuvan maakuntaohjelman).”

- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

Tehtäviä on kuvattu melko kattavasti sisällön osalta. Nykylain yksityiskohtia ja osin vaikeaselkoisia tehtäväkuvauksia on päivitetty ja kuvattu lakiluonnoksessa yleisemmällä tasolla, mutta

kokonaisuutena kattavammin. Lakitekstissä on myös joitakin puutteita, virheellisiä tai epäselviä ilmauksia, jotka vaativat tarkennusta aluekehittämisen kokonaisuuden ja maakunnan liiton toimivallan näkökulmasta.

Lain perusteluissa on esitetty maakuntaliitolle siirrettäväksi merkittävää uutta kustannusvastuuta välittävän toimielimen tehtävien hoitamiseen liittyen. Maakuntaliitot ja Suomen Kuntaliitto ovat jo asian valmisteluvaiheessa 4.12.2019 kannanotossaan todenneet, että EU-ohjelmien hallinnon rahoitusta ei voida määrätä hoidettavaksi kuntarahoituksella, vaan maakuntaliittojen välittävän viranomaisen tehtävät on rahoitettava kokonaisuudessaan teknisellä tuella ja valtion rahoituksella.

On hyvä, että maakunnan etujen edistäminen on sisällytetty 15 §:ään.

Muutosesitykset:

1 mom alku tulee muuttaa ”(Kuntien) Aluekehittämismviranomaisena maakunnan liitto vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja siinä tehtävässä:”

1 mom 1) kohta: valmistelee ja toimeenpanee sekä hyväksyy maakuntaohjelman ja siihen sisältyvät maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset ja edistää niiden toimeenpanoa (maakunnan pitkän aikavälin strategian).”

1 mom 3 kohtaan tulee lisätä maininta älykkään erikoistumisen strategian laadinnasta ja sen toimeenpanon edistämisestä: ”edistää alueensa elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä ja osaamisen kehittämistä sekä vastaa alueen älykkään erikoistumisen strategian laadinnasta ja edistämisestä.”

1 mom 4 kohtaan tulee lisätä: ”Vastaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien alueellisesta valmistelusta ja alueellisten rahoitus suunnitelmien valmistelusta, toimii Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä viranomaisena sekä hoitaa sille (alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa – lain uusi nimi) laissa säädetyt muut tehtävät;”

1 mom 4 kohtaan liittyvästä lakiluonnoksen perustelutekstistä tulee poistaa maakunnan liiton välittävän toimielimen rooliin liitetty kustannusvastuun siirtämistä kunnille tarkoittava maininta ”Maakunnan liiton on tehtävä vastaanottaessaan sitouduttava huolehtimaan hallinnon kustannuksista ohjelman teknisen tuen lisäksi vähintään yhtä suurella osuudella omilla toimintamenoillaan”.

1 mom 9 kohtaan muotoilu: ”edistää maakunnallista identiteettiä ja kulttuuria sekä asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen (sekä kulttuuria osana maakunnan strategiaa).”

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

Maakunnan yhteistyöryhmällä tulee säilyä päätösvalta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja vastaavan kansallisen rahoituksen suuntaamisessa maakunnassa. Lakiluonnosta tulee tältä osin tarkentaa sisällyttämällä MYR:n tehtäviin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisten rahoitussuunnitelmien hyväksyminen sekä lausunnonantomenettely valtakunnallisista teemoista ja maaseutuohjelmasta. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävissä tulee mainita myös yhteisten maakunnallisten strategisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Yhteiset strategiset tavoitteet/painopisteet ohjaavat niin alue- ja rakennepolitiikan varojen, kansallisen rahoituksen kuin maaseuturahoituksen kohdentamista maakunnan kannalta tärkeisiin painopisteisiin.

Muutosesitykset:

17§:ssä tulisi nykyisen lain tapaan mainita, että MYR voi asettaa jaostoja ja kutsua asiantuntijoita, etenkin kun ko. pykälässä viitataan jaoston jäsenen oikeudelliseen asemaan. Lisäksi lakiin tulisi edelleen kirjata, että MYR:llä on sihteeristö, joka koostuu ohjelmia rahoittavista viranomaisista. Sihteeristön kokoonpanossa tulee mahdollistaa myös Leader-ryhmien edustus.

18§:än tulisi lisätä 1 mom uudeksi 2 kohdaksi: ”hyväksyä vuosittain EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellinen rahoitussuunnitelma ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet.”

Yhteistyöryhmän tehtäviin (18§) tulee edelleen sisällyttää myös mm. lausuntojen antaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisista teemoista sekä maaseuturahaston tai muista aluekehityksen kannalta merkittävistä hankesuunnitelmista, ja yhteistyöryhmälle tulee toimittaa säännöllisesti tiedot (20§) näiden ohjelmien toimeenpanon edistymisestä sekä rahoitetuista hankkeista.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

Ei kommentteja

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja**

kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)

Tämä selkeyttää aluekehittämistä ja vähentää päällekkäisyyttä. Vaikka tarvetta erillisohjelmille erillisinä instrumentteina ei ole, maakuntaohjelmien toimeenpanoon tulee kohdentaa kansallista aluekehitysrahoitusta pitkäjänteisesti hallituskausien vaihdoksista riippumatta.

- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**

Maakuntaohjelma on tärkein aluekehittämisen strateginen suunnitelma maakuntatasolla. Siksi sen roolia tulisi korostaa. Maakunnissa vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat sisältävät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset, joten lakiluonnosta esitetään muutettavaksi tältä osin.

Muutosehdotukset:

22§ 1 mom tulisi muotoilla: ”Maakunnan liitto laatii maakuntaohjelman, joka sisältää maakunnan pitkän aikavälin yhteiset strategiset linjaukset (maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman, joka). Maakuntaohjelma tarkentaa maakunnan aluekehittämiseen liittyvät(iä) tavoitteet(ita) ja niiden toimeenpanon(a) lähivuosina. Maakuntaohjelmaan sisältyy maakunnan älykkään erikoistumisen strategia.

22§ 3 momentin viimeistä virkettä tulisi täydentää: ”Valtion viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista suunnitelmista tai toimenpiteistä, jotka poikkeavat merkittävästi maakuntaohjelmasta tai saattavat heikentää palvelujen saatavuutta, työllisyyttä tai elinvoimaa alueella.”

- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman laatiminen on Pohjois-Pohjanmaalla toimiva sidosryhmiä ja aluekehittämisen toimenpiteitä yhteen sovittava yhteistyö- ja neuvotteluprosessi. Toimeenpanosuunnitelma kokoaa erillisten strategioiden toimeenpanon ja tavoitteet kokonaisuudeksi. Lakisääteisyys on vahvistanut maakuntaliittojen vastuuta koota aluekehittämisen toimenpiteet laajasti yhteen.

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma-asiakirjan poistaminen laista ei saa heikentää rakennerahastotoiminnan aluelähtöisyyttä ja siirtää toimivaltaa alueilta valtionhallinnolle, työ- ja elinkeinoministeriöön. Alue- ja rakennerahastopolitiikan rahastojen alueellisen rahoitussuunnitelman valmistelu tulee toimeenpanolaissa kirjata maakuntaliiton tehtäviin ja sen hyväksyminen maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin. Asetustasoinen säätely ei riitä turvaamaan maakuntaliiton asemaa.

Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotettu valtion ja maakuntien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen aluekehittämiskeskustelu-menettelyn kautta on tervetullut uudistus. Aluekehittämiskeskustelujen tavoitteellisuutta tulisi laissa edelleen lisätä ja keskusteluihin liittyvää systemaattista prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi.

Muutosehdotukset:

Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen alueellisesta rahoitussuunnitelmasta (sis. myös painopisteet rahoituksen suuntaamiseksi) tulee tehdä oma pykälänsä lukuun 3 ja sen hyväksymisestä tulee olla maininta maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä määrittelevässä pykälässä (18§)

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

Muutosehdotukset:

23§ Alueiden kehittämisen keskustelut 2 mom tulisi muuttaa seuraavasti: "Keskustelujen tarkoituksena on edistää valtion ja alueiden välistä vuorovaikutusta ja tukea maakuntien

aluelähtöistä kehittämistä. Tavoitteena on saavuttaa valtion ja maakunnan yhteinen näkemys alueiden kehittämisen tavoitteista ja toimintaedellytyksistä otettavaksi huomioon eri toimijoiden toiminnan ja talouden suunnittelussa.”

24§:n 1 mom tulisi lisätä: ”Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia valtion, maakunnan liiton, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

24§:n 2 mom tulisi muuttaa ”Valtion ja kaupunkien ja muiden tahojen välisten sopimusten yhteensopivuuden varmistamiseksi asianomaisen maakunnan liiton tulee osallistua sopimusten valmisteluun (asianomaista maakunnan liittoa tulee kuulla sopimuksen valmistelun yhteydessä), jotta varmistetaan sopimuksen yhdenmukaisuus maakuntaohjelman kanssa.

25§ sisältää alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmisteluun liittyviä viittauksia yleisasetuksen artikloihin. Pykälään (esim. toisen momentin loppuun) tulisi lisätä ”Maakuntien liitot vastaavat ohjelmavalmisteluun koordinaatiosta omalla alueellaan yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten ja alueen kehittämiseen osallistuvien sidosryhmien kanssa.

26§ kestävä kaupunkikehittäminen on epäselvä.

Lisäys pykälään: ”Kestävään kaupunkikehittämiseen liittyvien suunnitelmien ja rahoituspäätösten yhteensovittamiseksi maakunnan yhteistyöryhmällä on lausunnonanto-oikeus suunnitelmien hyväksymisvaiheessa ja tiedoksisaantioikeus hankkeiden rahoituspäätöksistä”.

- **Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?**

Lakiluonnokseen kirjatut määritelmät ovat selkeitä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

Luku on tarpeellinen ja selkeyttää kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä Interreg-ohjelmissa. Interreg-ulkorajaohjelmien osalta on huomattava, että Suomen kansallista rahoitusta käytetään myös Venäjällä ja venäläisten toimijoiden toimesta ja kutakin ohjelmaa koskevalla rahoitussopimuksella luodaan EU-säädösten sitovuus Venäjälle ja venäläisille toimijoille. Mikäli Suomen kansallista rahoitusta ohjaava lainsäädäntö asettaa EU säädöksistä poikkeavia ehtoja varojen käytölle ja hallinnoinnille, tulee nämä poikkeamat myös huomioida ohjelmia koskevien rahoitussopimusten laadinnassa.

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)**

Lainsäädännön tulee mahdollistaa, että äkillisissä häiriö- ja rakennemuutostilanteissa myös maakuntaliitot voivat toimia tilannetta korjaavien toimenpiteiden rahoittajana kansallisilla määrärahoilla.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)**

2§ 2) ja 5§ 10) kohdissa olisi selkeyden vuoksi hyvä mainita, että kansallisella vastinrahoituksella tarkoitetaan nimenomaan Suomen kansallista vastinrahoitusta. Interreg-ulkorajaohjelmissa Suomessa olevat hallintoviranomaiset myöntävät rahoituspäätöksillä myös Venäjän kansallisen vastinrahoituksen osuudet, mihin tätä kansallista lainsäädäntöä ei sovelleta.

Muutosesitykset:

2 § Lain soveltamisala

Pykälässä todetaan, että lakia sovellettaisiin Interreg-ulkorajaohjelmissa rahoitettavien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen ohjelmakaudella 2021 – 2027 ja edelleen todetaan, että lakia sovellettaisiin Interreg-ulkorajaohjelmien toimeenpanoon ohjelmakaudella 2021 - 2027.

Pykälän ensimmäiseen momenttiin tulisi tehdä seuraava täydennys: Lain lukua kolme ei sovelleta Interreg ja Interreg ulkorajaohjelmiin.

On hyvä huomioida, että Interreg -ulkorajaohjelmissa rahoitus ohjelmille ja niiden rahoittamille hankkeille muodostuu EU:n ja osallistuvien maiden rahoituksesta, ml. Venäjä. Ohjelmien hallintoviranomaiset myöntävät rahoituksen koko ohjelma-alueella sekä EU- että kumppanimaiden osallistujille. Hankkeiden toimeenpano perustuu lähtökohtaisesti EU-asetuksiin, joiden sitovuus kumppanimaassa vahvistetaan rahoitussopimuksella, joka allekirjoitetaan EU:n komission sekä osallistuvien maiden toimesta. Mikäli Suomen kansallista rahoitusta ohjaava lainsäädäntö asettaa EU säädöksistä poikkeavia ehtoja varojen käytölle ja hallinnoinnille, tulee nämä poikkeamat myös huomioida ohjelmia koskevissa rahoitussopimuksissa ja tämä voi edelleen hidastaa rahoitussopimusten viimeistelyä ja sitä myös ohjelmien käynnistämistä.

2§ 2) kohtaan lisäys: "Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa rahoitettavien hankkeiden Suomen kansalliseen vastinrahoitukseen..."

5§ 10) kohtaan vastaavasti: "kansallisella vastinrahoituksella valtion talousarviossa tarkoitettua Suomen valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien..."

- **Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?**

Pääosin kyllä.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan korostamaa älykkään erikoistumisen näkökulmaa tulisi tuoda vahvemmin näkyviin.

Maakuntien liitot on määritelty tulevalla ohjelmakaudella EU:n alue- ja rakennepolitiikan tarkoittaman älykkään erikoistumisen strategian osalta toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Liitot ovat jo usean ohjelmakauden ajan toimivaltansa puitteissa rahoittaneet elinkeinotoiminnan edellytyksiä vahvistavia innovaatiotoimintoja ja -rakenteita, synnyttäen ja vahvistaen alueellaan merkittäviä innovaatiokeskittymiä.

Lakiuudistuksella ei tavoitella toimivaltamuutoksia, eikä niitä ei pidä sisällyttää myöskään perustelutekstiin.

Maakunnan liiton toimivallan osalta lakiluonnokseen seuraavat muutosesitykset:

10§ 1 mom 1a) kohdan teksti muotoon ”alueiden kestävä kasvua ja elinvoimaa sekä älykästä erikoistumista edistäviin kehittämishankkeisiin (alueellinen kehittämistuki).

10§ 1 mom 2) kohdan teksti muotoon: ”tukea kansallisista varoista ja Euroopan aluekehitysrahaston varoista kuntien ja kunnallisten organisaatioiden toteuttamiin alueiden kestävä kasvua ja elinvoimaa sekä älykästä erikoistumista edistäviin (yritysten toimintaedellytyksiä tukeviin) perusrakenteen investointihankkeisiin (perusrakenteen investointituki)

13§:n Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten toimivallan osalta perustelutekstiin muutosesitys, joka vastaa pykälätekstiä sekä ELY-lain 897/2009 2§:n sisältöä ympäristö- ja luonnonvara-asioissa:

”ELY-keskus voisi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston varoista rahoitettaviin toimivaltansa mukaisiin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. (, jotka tukevat ympäristö- ja luonnonvara-alan innovatiivisen liiketoiminnan kehittämistä ja kaupallistamista).”

Lainsäädännön tavoitteena ei ole tehdä toimivaltamuutoksia ja poistettavaksi esitetty kohta hämärtää toimivaltakysymyksiä TKI-hankkeiden rahoittamisessa suhteessa maakunnan liittojen tukimuotoihin.

- **Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?**

10§ 1 mom 1b) kohdassa säädettyjen opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeiden osalta on varmistettava se, että samaan hankkeeseen voidaan sisällyttää sekä kehittämistä että investointeja ylimääräisen hallinnon vähentämiseksi ja tarkoituksenmukaisien kokonaisuuksien rahoittamiseksi. Ohjelmakauden 2014-2020 osalta ylimääräistä hallintoa on syntynyt vaatimuksesta rahoittaa ao. sisällöt erillisissä hankkeissa.

11§ 2 mom mukaista OKM:n lausunnonantomenettelyä sovelletaan käytännössä erittäin harvoin. Siksi se olisi perusteltua jättää pois.

11§ 3 mom kestävän kaupunkikehittämisen tuen myöntämisestä on epäselvä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

Lainsäädännön tulee mahdollistaa, että äkillisissä häiriö- ja rakennemuutostilanteissa myös maakuntaliitot voivat toimia tilannetta korjaavien toimenpiteiden rahoittajana kansallisilla määrärahoilla. Mahdollisuus tulee huomioida 10 §:ää koskevassa perustelumuistiossa lisäämällä seuraava lisäys: ”Tällaisina hankkeina pidettäisiin esimerkiksi hankkeita, joiden tavoitteena on elinkeinorakenteen monipuolistaminen, kuntien välisen alueiden kehittämisen yhteistyön edistäminen tai innovaatioiden kehittämisen edellytysten luominen. Maakunnan liitot voivat rahoittaa myös äkillisten häiriö- ja rakennemuutostilanteiden korjaavia toimenpiteitä.

12§ 1 mom tarkoittama maakunnan liiton tehtävien kokoaminen perustuu maakuntien väliseen sopimukseen.

EU:n alue- ja rakennepoliitiikan ohjelmavalmisteluun vuosille 2021-2027 sisältyvät Itä- ja Pohjois-Suomessa rahoitettavat laajakaistainfrastruktuurihankkeet. Niiden rahoittamista ei ole huomioitu välittävien viranomaisten tehtävissä eikä perustelumuistiossa. Maakuntaliittojen perusrakenteen investointituella tulee voida rahoittaa kuntien hakemia laajakaistainfrastruktuurihankkeita. ELY-keskuksen toimivaltaan tulee sisällyttää yritysten hakemien laajakaistainfrastruktuurihankkeiden rahoitus.

Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa kansallisen vastinrahan myöntäminen koko ohjelma-alueella ei ole itsestään selvää. Ohjelma-alue ulottuu myös toisten valtioiden alueille, ja esim. Ruotsin kansallinen vastinrahoitus hallinnoidaan kokonaan Ruotsissa. Ulkorajaohjelmissa Venäjän kansallinen vastinrahoitus hallinnoidaan Suomessa hallintoviranomaisena toimivassa maakunnan liitossa, mutta niissäkään ohjelmissa Ruotsin tai Norjan kansallista rahoitusta ei hallinnoida Suomessa.

4 § viittaukset valtionavustuslakiin

Interreg ulkorajaohjelmissa Suomen kansallista rahoitusta myönnetään myös Suomen ja EU-alueen ulkopuolelle. Valtionavustuslain soveltaminen Venäjällä ja venäläisiin toimijoihin edellyttää asian vahvistamista ohjelmia koskevissa rahoitussopimuksissa. Esimerkiksi valtionavustuslain 16 §:n mukaisista tarkastusoikeuksista tulee erikseen sopia osallistuvien maiden kesken.

9 § tuen myöntämisen esteet

Pykälän ensimmäisessä momentissa todetaan, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kiellettyä valtiontukea ei myönnetä. Valtiontukia koskevan sääntely tulee määrittää Interreg ulkorajaohjelmien toimeenpanoa koskevissa rahoitussopimuksissa, jotta mahdollistetaan sääntöjen soveltaminen rahoitettavaan toimintaan koko ohjelma-alueella.

17 §

Pykälän kolmannessa momentissa todetaan, että tuki myönnetään osuutena hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista tai muun valtioneuvoston asetuksella säädettävän kustannusmallin taikka rahoitusmuodon mukaisesti. On huomioitava, että Interreg ulkorajaohjelmissa osallistuvat maat päättävät yhdessä ohjelman toimeenpanossa käytettävistä kustannusmalleista Interreg-asetuksen sekä yleisasetuksen mukaisesti.

Muutosesitykset:

12§ 1 mom lisäys: ”Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen perustuu maakuntien väliseen sopimukseen.”

12§ 2 mom lisäys: ”Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa toimivaltainen maakunnan liitto voi myöntää kansallisen vastinrahoituksen hankkeisiin koko yhteistyöohjelman ohjelma-alueella.”

13§ 2 mom lisäys: ”Euroopan aluekehitysrahaston varoista laajakaistainfrastruktuurin investointihankkeisiin sekä liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin.”

Lain perustelutekstiin 10§ 1 mom 2) kohtaan lisäys: ”... Perusrakenteen investointituki voisi olla esimerkiksi tiestöön, laajakaistainfrastruktuuriin, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä...”.

- **Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?**

Tukimenettely on kuvattu riittävän kattavasti ja selkeästi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

19 §

Pykälässä todetaan että mikäli hankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellisia toimijoita, hakemukseen on liitettävä selvitys toimijoille kohdennettavista toimenpiteistä vähämerkityksisen tuen arviointia varten. Interreg ulkorajaohjelmissa hyödynsaajina voi olla myös venäläisiä taloudellisia toimijoita, jolloin valtiontukisääntöjen täysimääräinen noudattaminen on varmistettava ohjelmakohtaisissa rahoitussopimuksissa.

25 §

Pykälän ensimmäisessä momentissa todetaan hankintayksiköiden ja näiden velvollisuudesta kilpailuttaa hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa sen mukaan miten säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016). Kyseisen lain 1 § ensimmäisessä momentissa todetaan, että hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa ja käyttöoikeussopimuksensa siten kuin kyseissä laissa säädetään.

Lain soveltaminen esitetystä muodosta Interreg ulkorajaohjelmien venäläisten toimijoiden toimesta ei ole mahdollista. Nyt toteutuksessa olevien ulkorajaohjelmien kilpailutuksissa suomalaiset toimijat

noudattavat Suomen kansallista lakia kuten rahoituslain 25 § esitetään. Venäläiset julkiset toimijat soveltavat Venäjän hankintalainsäädäntöä ja venäläiset yksityisoikeudelliset tahot soveltavat ohjelmia koskevien rahoitussopimusten liitteeksi kytkettyä ohjeistusta, joka perustuu ENI toimeenpanosääntöihin. Periaatteet kilpailutuksissa sovellettavista säännöistä määritellään ohjelman rahoitussopimuksessa.

Suomen kansallista rahoitusta myönnetään Interreg ulkorajaohjelmissa myös venäläisille toimijoille, joten 25 § koskeva poikkeus venäläisten toimijoiden osalta tulisi lisätä luvun 4 pykälään 58.

Lain toisessa momentissa todetaan, että hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston säilyttämiseen sovelletaan, mitä kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään. Interreg ulkorajaohjelmissa tulee antaa venäläisille toimijoille selkeä ohjeistus asiakirjojen säilyttämiseen siten, ettei se riko Venäjän kirjanpitolain määräyksiä.

27 §

Pykälän toisessa momentissa todetaan, että tuen ensimmäinen erä voidaan maksaa ennakkona ennen kustannusten syntymistä, jos se on perusteltua hankkeen toteutumisen kannalta. Samassa momentissa todetaan myös, että julkisoikeudelliselle yhteisölle ei voida maksaa ennakkoa, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä.

Ulkorajaohjelmissa ennakkomaksut ovat pääsääntöinen toimintatapa ja ennakoita maksetaan sekä yksityis- että julkisoikeudellisille yhteisöille. Ennakoiden maksamista koskeva poikkeus Interreg ulkorajaohjelmissa tulisi lisätä luvun 4 pykälään 58.

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

Alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevat erityissäännökset ovat tiiviisti ja selkeästi kuvattuja.

40§ säädetään tuen myöntämisestä yhteishankkeelle Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan rahastoista. Uuden yhteishankemallin tavoitteena on helpottaa yhteishankkeiden hallinnointia hakijoiden näkökulmasta. Uudessa mallissa uhkana on, että se kannustaa hanketoimijoita toimimaan yksin, mikä voi vähentää halukkuutta aitoon yhteistyöhön ja vaikuttavien hankekokonaisuuksien rakentamiseen.

Muutosesitys:

36§ 2) kohtaan lisäys: 2) tukipäätös ja muutospäätös;

- **Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?**

Luku on tarpeellinen ja selkeyttää kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

58 §

Tukimenettelyä koskeviin poikkeuksiin tulisi lisätä jo siihen sisällytettyjen momenttien lisäksi pykälää 25 ja 27 koskevat poikkeukset seuraavasti:

Poiketen siitä, mitä 25 §:ssä säädetään, Interreg ulkorajaohjelmissa EU:n ulkopuoliset toimijat noudattavat ohjelmien rahoitussopimuksissa määriteltyjä kilpailutussääntöjä.

Poiketen siitä mitä 27 §:ssä todetaan, ennakkomaksuja voidaan maksaa Interreg ulkorajaohjelmissa ilman erityisperusteluita sekä yksityis- että julkisoikeudellisille yhteisöille.

- **Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

Interreg ulkorajaohjelmissa tarkastusoikeudet, toimivalta sekä tarkastusvaltuuksien antaminen tulee määrittää ohjelmia koskevissa rahoitussopimuksissa, jotta Suomen kansallista rahoitusta koskevien tarkastusten tekeminen 62-65 § mukaisesti on mahdollista Venäjällä.

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

Pykälän ensimmäisessä momentissa todetaan, että maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemään muuhun kuin 3 luvussa tarkoitettuun Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua.

Nykyinen laki ulkorajan ylittävistä yhteistyöstä (657/2015) 31 § mahdollistaa muutoksen hakemisen maakunnan liiton tekemään päätökseen, mutta estää muutoksen hakemisen hankkeiden valintaperusteisiin, hankkeiden valintaa ja rahoitusta koskevaan seurantakomitean päätökseen tai valintakomitean lausunnon vahvistamista koskevaan päätökseen.

Interreg ulkorajaohjelmien näkökulmasta nyt esitetty muotoilu mahdollistaa muutoksen hakemisen myös hankevalintaa koskeviin päätöksiin, jotka hallintoviranomaisena toimiva maakunnan liitto tekee seurantakomitean päätöksen mukaisesti. Oikaisua kuitenkin haetaan viranhaltijapäätökseen, jolloin käsittelijänä on kyseisen organisaation päätöksentekuelin, joka ei ole päätösvaltainen sen suhteen mitä ohjelman seurantakomitea on päättänyt. Hakijoiden oikeusturvan varmistamiseksi tulisiikin muutoksen hakemista koskevaan pykälään harkita seurantakomitean kuulemistä koskevan momentin lisäämistä esim. seuraavasti:

Haettaessa oikaisua hankevalintaa koskeviin maakunnan liiton päätöksiin Interreg ulkorajaohjelmissa, tulee hankevalinnasta päättäneen ohjelman seurantakomiteaa kuulla ennen asian ratkaisemista.

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

Ei kommentteja.

Rajala Tiina

Pohjois-Pohjanmaan liitto - Aluekehityksen tulosalue